

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
ІМЕНІ ІВАНА БОБЕРСЬКОГО
ФАКУЛЬТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ
КАФЕДРА СТРІЛЬБИ ТА ТЕХНІЧНИХ ВИДІВ СПОРТУ
ФЕДЕРАЦІЯ ВІЙСЬКОВОГО ХОРТИНГУ УКРАЇНИ**

**НАУКОВО-ПОПУЛЯРНИЙ ЖУРНАЛ
ВІЙСЬКОВИЙ ХОРТИНГ УКРАЇНИ
Випуск 2**

**ФЕДЕРАЦІЯ ВІЙСЬКОВОГО
ХОРТИНГУ УКРАЇНИ**

ЛЬВІВ – 2023 р.

УДК 796.817.01-057.36(477)
ББК 67.9(4Укр)301.143.1я431
Є80

Схвалено до друку Науково-методичною колегією
Федерації військового хортингу України
(протокол від 14.07.2023 р. № 2).

Науковий консультант

ПРИСТУПА Євген Никодимович – ректор Львівського державного університету імені Івана Боберського, доктор педагогічних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України, академік «Української академії наук».

Головний редактор

ШИЛО Олексій Миколайович – президент Міжнародної федерації військового хортингу та Федерації військового хортингу України, засновник науково-популярного журналу «Військовий хортинг України», майстер спорту України з хортингу, суддя міжнародної категорії.

Директор журналу

МЕЛЬНИК Наталія Миколаївна – кандидат психологічних наук, військовий психолог, офіцер Збройних Сил України, директор науково-популярного журналу «Військовий хортинг України».

Редакційна колегія

Голова редакційної колегії:

ВИНОГРАДСЬКИЙ Богдан Анатолійович – доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, завідувач кафедри стрільби та технічних видів спорту факультету фізичної культури і спорту Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського, майстер спорту СРСР зі стрільби з лука, Відмінник освіти України, голова науково-методичної колегії Федерації військового хортингу України.

Члени редакційної колегії:

Оржеховська В. М. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри ЮНЕСКО превентивної освіти і соціальної політики Міністерства закордонних справ України, завідувач лабораторії превентивного виховання Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук України;

Федорченко Т. Є. – доктор педагогічних наук, професор, головний науковий співробітник лабораторії фізичного розвитку та здорового способу життя Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук України;

Болтівець С. І. – доктор психологічних наук, професор, завідувач відділу розвитку молодіжної політики Державного інституту сімейної та молодіжної політики України;

Є80 Військовий хортинг України : науково-популярний журнал. – Львів, 2023. – Вип. 2. – 900 с.

ISBN 978-966-437-568-6.

Журнал містить результати наукових досліджень, роботи учасників науково-практичних конференцій, дослідження з педагогіки, психології, філософії, історії, теорії і методики викладання фізичної культури і спорту. Матеріали представляють узагальнені результати досліджень у напрямі теоретичних та практичних аспектів удосконалення професійних компетентностей фахівців фізичного виховання. Видання містить статті, присвячені актуальним питанням сучасної спортивної науки. Дані матеріали підтримують принципи вільного поширення наукової інформації та глобального обміну знаннями задля загального суспільного прогресу. До видання включено роботи з проблем сучасної теорії і практики освіти, навчання та виховання. Авторами наукових праць розміщуються результати науково-дослідної діяльності в галузі педагогіки співробітництва, нових педагогічних технологій соціалізації та самореалізації особистості у військовій справі. У виданні здійснюється популяризація та висвітлення сучасних психологічних досліджень, можливостей і шляхів втілення їх у практику. Друкуються статті, написані на базі проведених авторами емпіричних і теоретичних досліджень. Розглядаються проблеми особистості, когнітивної сфери, питання екологічної, педагогічної, політичної, соціальної, медичної психології, особливості поведінки.

Матеріали подаються мовою оригіналу. За достовірність фактів, статистичних та інших даних, точність формулювань і висновки несуть відповідальність автори матеріалів.

**УДК 796.817.01-057.36(477)
ББК 67.9(4Укр)301.143.1я431**

ISBN 978-966-437-568-6

© Видавець: Львів, 2023

ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ПРИЙОМІВ РУКОПАШНОЇ СУТИЧКИ ЗА МЕТОДИКАМИ ВІЙСЬКОВОГО ХОРТИНГУ

АСТАШЕВСЬКИЙ Сергій Всеволодович
СРЬОМЕНКО Едуард Анатолійович

***Анотація.** У даній науковій статті описано потенціал військового хортингу в підготовці молоді до військової служби, характеризувано військово-патріотичне виховання та спортивно-прикладна підготовка учнів засобами військового хортингу, визначено особливості виховного та оздоровчого призначення навчально-тренувальної програми військового хортингу для учнів школи і студентів закладів вищої освіти, з якими проводяться заходи військово-патріотичного спрямування, проаналізовано методи та форми фізичного виховання дітей та молоді із застосуванням військово-патріотичних засобів сучасного національного виду спорту військового хортингу та підходи до визначення сутності, змісту і завдань військово-патріотичне виховання української молоді, оздоровленні та формування готовності до захисту України. Зазначено, що завдання військово-патріотичного виховання засобами військового хортингу: оволодіння основними навичками збереження особистої та колективної безпеки, надання само- і взаємодопомоги в екстремальних ситуаціях, зміцнення морально-вольового стану та фізичного розвитку учнів, ознайомлення з основами рятувальної справи, надання загальної та спеціальної фізичної підготовки для служби в підрозділах силових структур держави – у Збройних Силах України, підрозділах Міністерства надзвичайних ситуацій України та Міністерства внутрішніх справ України, виховання екологічної культури учнів, активна участь у діяльності організації військового хортингу як в Україні, так і за її межами. Багато зі спортивних єдиноборств можуть застосовуватися тільки в дуже обмежених умовах. Їх інструктори зазвичай покладаються на сформовану практику, в якій противник абсолютно пасивний, і тільки тому дозволяє учневі провести захоплення. Але будь-хто, хто навчається подібним чином, не може бути впевнений, що зуміє без шкоди для себе вийти з небезпечної ситуації, з якою він зіткнеться в реальному житті. На жаль, багатьом людям такі тренування дали лише ефемерне уявлення, що подібні бойові прийоми без жодного ризику забезпечують просто чарівну перевагу над противником. Відповідно до програми військово-патріотичного виховання засобами військового хортингу проводиться робота з накопичення навчально-методичної бази, а також існують різні форми проведення занять: теоретичні заняття різноманітного виховного напрямку; практичні навчально-тренувальні заняття з виду спорту; тренування з прикладного розділу військового хортингу; туристські подорожі, відвідування історичних місць, а також місць козацької слави; участь у календарних спортивних змаганнях.*

***Ключові слова:** військовий хортинг, підготовка молоді, потенціал військового хортингу, військово-патріотичне виховання, спортивно-прикладна підготовка, захист Батьківщини.*

Актуальність наукового дослідження. Часто кращий шлях досягнення такого стану полягає в тому, щоб зосередити свою увагу в стороні від особи супротивника, концентруючись на точці нижче ключиці нападника. Така концентрація дозволяє периферійним зором стежити за рухами противника, даючи можливість розгадати його наміри і адекватно на них зреагувати, а також звільняє від впливу свого роду можливого психологічного гіпнозу, виробленого виразом обличчя супротивника або його словами.

Підтримуючи відсторонене (хоча і агресивне) ставлення до будь-якого нападника, боєць військового хортингу навряд чи буде стриманий в діях непотрібними побоюваннями або навіть страхом, навіть якщо противник більший за нього [12].

Мета: показати важливе значення військового хортингу в підготовці “сучасного” солдата.

Завдання:

- а) розповісти про прийоми військового хортингу;
- б) способи ведення військового хортингу;
- в) ознайомити з основними положеннями в навчанні військового хортингу.

Для загонів типу командос рукопашні методи вбивства стали необхідною складовою їх бойової ефективності. Американські війська спеціального призначення у В'єтнамі робили ставку на дію смертоносної "рукопашної сили", яка в джунглях Південно-Східної Азії дозволяла впоратися з багатьма в'єтнамськими повстанцями одним-єдиним ударом по шиї або голові, так само, як і корейські спеціальні військові сили в уже згаданому конфлікті [1–11; 19–32]. На сьогодні підрозділи спеціального призначення переважають у більшості військових частин. Якість підготовки з ведення рукопашної сутички суттєво різниться між різними загонами, що залежить від бойових навичок навчального персоналу і його здатності передати своє знання.

Це справедливо майже для всіх військових частин у всьому світі, крім деяких, в яких досить вдало організовано викладання бойових мистецтв як частини основної військової підготовки (подібно південнокорейським і ізраїльським). Одне, проте, очевидно: володіння ефективними прийомами ведення рукопашної сутички становить істотну і необхідну частину бойової потужності солдата.

Це стосується і військового хортингу, який в армійському сенсі багато бере від бойового мистецтва прадавньої Запорозької Січі, яке в основному було формою самозахисту, але його бойові можливості тягнуться далеко за межі самооборони.

Виклад основного матеріалу. Ідеал для методів самозахисту – це відбиття нападу, якщо можливо, без заповідання серйозного збитку нападнику. Навпаки, прийоми армійської системи військового хортингу спрямовані на нанесення шкоди противнику без жодних турбот про його життя, здоров'я і безпеку – аж до знищення ворога. Головна мета такого бою – з максимальною швидкістю заповідати противнику найбільшій шкоди, отримуючи якомога менше відповідного збитку. У більшості випадків вбивство супротивника буде єдиною можливою дією – з військової точки зору.

Сутність і реалістичність військового хортингу. Спортивні сутички – за правилами спортивної діяльності, – регламентують довгий список заборон, в який входять, наприклад, удари в пах. Але як раз такі дії повинні розцінюватися як абсолютно прийнятні і навіть обов'язкові в військовому хортингу. Солдата навчають таким чином, щоб він міг вразити супротивника в його найслабші точки [13–18]. А реальний противник, якщо йому дати шанс, безумовно буде діяти так само, і тому солдат, на відміну від спортсмена, повинен вміти захищатися від смертельної небезпеки.

Це тільки частина солдатської роботи, яка полягає в вивченні способів, що дозволяють вбити або, принаймні, покалічити ворожих солдатів. І навчання військового хортингу якраз і полягає в тому, щоб освоїти способи вбивати або калічити голими руками. Задовго до того, як вступити в військовий хортинг, солдат повинен засвоїти найбільш важливий принцип будь-якого бойового зіткнення – не бачити у ворогу людину, особистість. У бою з ворогом правильно навчені солдати бачать ворожі особи тільки як цілі. У методиці армійського військового хортингу вони вчаться замість конкретної людини бачити лише життєво важливі точки на тілі ворога.

В ідеалі жодним чином не слід припускати результат боротьби, а скоріше, потрібно використовувати своє відчуття обстановки і вивчені прийоми в міру того, як, будуть з'являтися поточні цілі.

Хоча удар ногою в область паху не відноситься до найбільш чесних в спортивних змаганнях, проте такий прийом абсолютно необхідний у військовому хортингу у рукопашній сутичці з ворожим солдатом. Безжалісність об'єднує стрімкість з жорстокістю. У цьому типі сутички не має особливого значення, якщо щось зроблено занадто жорстко, адже від цього залежить ваше життя.

Несподіваність і швидкість – ось головні елементи військового бою. Це справедливо по відношенню як до окремого супротивника, так і в стратегії бою проти цілих армій. Завдання полягає в тому, щоб нападати, а не захищатися. Напад має бути таким, щоб кожен удар був кроком до винищення самої ворожої небезпеки. І в цьому сенсі всякий напад – у той же час і є захистом від нападіння ворога.

Тому застосування навичок військового хортингу в умовах війни – це щось зовсім інше, ніж використання їх у спортивному змаганні або під час захисту від вуличних хуліганів. Солдат, який навчається винищенню ворожого контингенту, зовсім не цікавиться такими тонкими питаннями, як далеко він може зайти в боротьбі з ворогом, не порушивши при цьому закон.

Ворог або вмирає, або вбиває, і кращий для солдата шанс залишитися в живих закладається в навмисній жорстокості навчання. Якщо ви опинитеся на війні, найбільш ймовірно, що вашою метою буде поразка противника – і настільки швидко, наскільки можливо.

Реалістичність військової системи військового хортингу. Навчання військовій системі військового хортингу мало схоже на те, що більшість з нас вважає бойовими мистецтвами.

Багато зі спортивних єдиноборств можуть застосовуватися тільки в дуже обмежених умовах. Їх інструктори зазвичай покладаються на сформовану практику, в якій противник абсолютно пасивний, і тільки тому дозволяє учневі провести захоплення [33–48]. Але будь-хто, хто навчається подібним чином, не може бути впевнений, що зуміє без шкоди для себе вийти з небезпечної ситуації, з якою він зіткнеться в реальному житті. На жаль, багатьом людям такі тренування дали лише ефемерне уявлення, що подібні бойові прийоми без жодного ризику забезпечують просто чарівну перевагу над противником.

Іншою перешкодою реалістичного відношенню до військового хортингу виявляється кіно. У бойовій рукопашній сутичці зі справжнім ворогом ви не знайдете нічого спільного з тим, що показують на екрані.

Герої фільмів-бойовиків лише красиво зображують придумані сценаристами і режисерами епізоди поєдинків. Вони не змогли б вийти з таких сутичок живими і неушкодженими, якби їхні фільми хоч у чомусь відповідали дійсності. Ці герої великого екрану можуть і на ділі бути великими майстрами бойових мистецтв, але фактично вони навряд чи вціліли б, якби ті бойові умови, з якими вони стикаються в фільмах, були реальністю.

Популярність бойового кінематографа відбувається з тенденцій 1970-х – відкриття дзен, сходження зірок бойовиків та пов'язаної з ними привабливості ідеологічної жорстокої боротьби видуманих персонажів. Плюс до цього, самі-то глядачі знаходилися за межами досяжності цих ударів. Це було втечею від дійсності, яким вони насолоджувалися.

Рукопашна сутичка з ворогом у реальних бойових умовах безмірно далека від цих кіношних прийомів.

Про військовий хортинг не можна сказати нічого певного – навіть і того, що такий бій неодмінно ведеться без зброї. Все, що може виявитися в руці і може бути використано для того, щоб нашкодити противнику або знищити його, – це законне доповнення до іншої зброї солдата, якими є: його руки, ноги, коліна, плечі, лікті, дряпання нігтями, биття головою і кусання зубами. На полі реальної битви можуть виявитися найрізноманітніші предмети, які можуть бути використані як зброя. Єдине обмеження – винахідливість солдата і його уява.

Ось деякі приклади предметів, які зазвичай найбільш доступні.

Шанцевий інструмент – чудова зброя, особливо коли вона заточена. Такий інструмент можна використовувати, щоб блокувати удари і самому вдарити супротивника, а гострі грані можуть розпороти ворогові горло або розсікти будь-яку іншу частину тіла.

Каскою теж можна вдарити по незахищеній голові ворога. Кілочки від намету цілком замінять ніж в атаках областей паху і горла. Будь-який твердий, гострий предмет – скажімо, зламаний дерев'яний сук, палиця, уламок залізного прута або труби – може знайти таке ж бойове застосування, як і наметові стійки з кілочками.

Ремінь – хороший для захисту від атак руками. Як тільки напад заблоковано, його можна відразу ж використовувати для подальшого удушення. Для цієї мети також можна використовувати розтяжки намету, шнурки від черевиків і проводи зв'язку.

Непогано і ткнути противника в спину пальцем, зображуючи ствол зброї. При цьому краще скористатися вказівним пальцем, зігнувши його в першому суглобі. Такий стусан буде жорсткішим і куди переконливіше зімітує суворий “втик” дула вогнепальної зброї.

Стійки, блоки, перекиди, удари в військовому хортингу

Прийоми військового хортингу застосовуються під час сутички з противником впритул, коли неможливе ведення вогню в упор або коли необхідно беззвучно знищити противника або захопити його в полон.

У рукопашній сутичці перемагає той, хто, не вагаючись, нападає першим і, вміло долаючи спроби противника захищатися і контратакувати, завдає йому рішучого нищівного удару [49–62]. Будь-яке зволікання дає можливість противнику приготуватися до захисту і збільшує небезпеку пострілу у відповідь або удару з боку.

Підготовчі прийоми включають стійки, пересування і прийоми самостраховки.

Фронтальна (навчальна) стійка – ноги ширше плечей, зігнуті в колінах, ступні паралельні, шкарпетки на одній лінії, тулуб прямий, кулаки збоку на поясі пальцями вгору.

Бойова стійка (лівостороння, правостороння) – найбільш зручне положення для ведення рукопашної сутички з противником. Вона може застосовуватися без зброї і зі зброєю.

Для прийняття лівосторонньої стійки без зброї треба підняти ліву руку до рівня підборіддя, кулак – попереду, тильною стороною вліво вгору, правий кулак – на рівні грудей. Аналогічно приймається правостороння бойова стійка.

Підготовка до бою з ножем застосовується аналогічно бойовій стійці без зброї. Для удару зверху ніж у правій руці, вістрям вниз, кисть на висоті грудей, для удару знизу – вістрям вгору, для колочого удару – вістрям вперед, ніж на висоті поясу. Ліва рука, злегка зігнута, попереду для відбиття атак противника. Положення ніг і тулуба у всіх бойових стійках однакове.

Пересування – вміння переміщати своє тіло в просторі, не втрачаючи рівноваги, в готовності провести атаку або захист.

З бойової стійки просунути ногу, що стоїть ззаду близько до опорної стопи, а потім з кроком вперед-назовні, описуючи півколо, встати в протилежну бойову стійку. Під час руху вперед, ступня знаходиться якомога ближче до землі. Рух має бути рівним, легким і швидким [63–78]. Центр ваги тіла переміщається паралельно до землі. Така ж техніка виконується і під час руху в сторону. Кроки можна починати рухом ноги, що стоїть попереду, слідом за цим на таку ж відстань підставляється нога, що стоїть ззаду.

Стрибок виконується з бойової стійки в будь-якому напрямку за рахунок різкого відштовхування ногою у бік напрямку стрибка. Приземлення здійснюється на протилежну ногу або на обидві ноги. У певній ситуації стрибок виконується відштовхуванням обох ніг. Стрибки – дуже ефективний спосіб зближення з противником або відходу від нього.

Прийоми самостраховки застосовуються з метою попередження ударів під час падіння, а також для більш успішного оволодіння прийомами військового хортингу.

Перекид вперед (назад). Присісти, злегка розвівши коліна в сторони, впертися долонями в землю і, притиснувши підборіддя до грудей, сильно зігнути спину;

відштовхнувшись носками, зробити перекид через спину вперед (назад). Під час виконання перекиду назад перекид може проводитися через потилицю або плече.

Перекид вперед через плече. Стати на праве (ліве) коліно і, пропускаючи праву (ліву) руку між ніг, доставити праве (ліве) плече на землю; голову відвести до лівого (правого) плеча, а підборіддя притиснути до грудей; відштовхнувшись ногами, зробити перекид на спину з правого (лівого) плеча в напрямку лівої (правої) сідниці. Перекид закінчується випереджувальним ударом випрямленою лівою (правою) рукою об землю.

Падіння вперед. З стійки впасти вперед. При цьому швидко послати витягнуті (прямі) руки вперед, зустріти поверхню. Згинаючи руки в ліктях, пом'якшити удар і погасити швидкість падіння, голову повернути в бік поверхні землі.

Падіння вперед з поворотом на 180°. З поворотом голови побачити місце приземлення, потім, повертаючи плечі і тулуб в падінні, повернутися кругом, виконати падіння вперед.

Падіння назад. Притиснувши підборіддя до грудей і витягнувши руки вперед долонями вниз, присісти якомога ближче до п'ят і перекотитися на спину, зробивши попереджувальний удар прямими, злегка розведеними в сторони руками.

Прийоми бою без зброї. Удари рукою можуть бути: кулаком – прямий, бічний і знизу, підставою долоні, ребром долоні, стусан пальцями.

Положення кулака під час удару: стиснути кисть руки, починаючи з мізинця, зверху накласти великий палець. Кулак повинен бути міцно стиснутий, що оберігає пальці від травм. Тильна сторона кулака становить пряму лінію з передпліччям. Ударна частина – стислі в кулак пальці.

Прямий удар наноситься з різних стійок в голову і по тулубу на ближній і середній дистанціях. З лівосторонньої бойової стійки різко, але без надмірного напруження м'язів тіла і руки послати правий кулак по найкоротшому шляху в ціль, розгортаючи його справа наліво (вкручуючи). Одночасно інша рука різко відводиться ліктем назад, кулак розгортається долонею вгору. У момент зіткнення кулака з ціллю короткочасно сильно напружуються м'язи тіла. Після удару швидко повернутися в бойову стійку.

Бічний удар кулаком ефективний для атаки збоку на ближній дистанції, а також під час контратак з ухилом під руку, що б'є супротивника. Удар наноситься зігнутими в кулак пальцями: в скроню, щелепу, вухо, сонячне сплетіння, по тулубу [79–88]. З бойової стійки направити руку в ціль, кулак розгорнути пальцями всередину і, описуючи їм дугу по горизонталі, нанести удар. У момент удару передпліччя повинне бути підняте ліктем вперед. Удар може наноситися з кроком і без кроку, хльостко, з використанням розвороту тулуба.

Удар кулаком знизу застосовується на ближній дистанції, наноситься в область сонячного сплетення, підборіддя, а коли противник нахиляється вперед, – в обличчя. Удар виконується кулаком, розгорнутим долонею вгору (на себе). В удар вкладається інерційна сила розвороту тулуба.

Удар основою долоні. За технікою удар виконується так само, як і прямий удар кулаком, але кисть при цьому не стискається в кулак, а напівзігнуті пальці руки відводяться назад так, щоб долонь була відкрита. Удар наноситься знизу в підборіддя або перенісся. У момент зіткнення з ціллю всі пальці ударної руки необхідно напружити, що буде сприяти концентрації сили удару.

Удар ребром долоні. З замахом руки від плеча (долоня розгорнута назовні), розгортаючи тулуб вправо рухом руки вперед по дузі, нанести удар ребром долоні (долоню розгорнута вгору).

Тичок пальцями. Під час стусана пальці ударної руки повністю не випрямляти, а злегка зігнути їх в суглобах фаланг так, щоб кінчики пальців були на одній лінії. Тичок

може виконуватися з поворотом кисті та передпліччя руки всередину як під час нанесення прямого удару кулаком (долонею вниз), так і без розвороту долоні (долонею вгору).

Крім розглянутих основних ударів рукою, наносяться також удари ліктем, передпліччям, зовнішньою частиною кулака. Удари ногою застосовуються на середніх і далеких дистанціях і виконуються носком, підйомом, стопою, каблуком, коліном.

Прямий удар наноситься з лівосторонньої або правосторонньої стійки розгинанням ноги або маховим рухом: підняти стегно ноги, що стоїть ззаду, вперед вгору (носок стопи відтягнуть), різким рухом розігнути ногу в колінному суглобі і нанести носком (підйомом) удар по цілі.

У момент удару максимально напружити м'язи живота і передньої поверхні стегна. Опорна нога злегка зігнута, в момент удару ступня від землі не відривається, руки, злегка зігнуті в ліктях, різко виводяться назад для підтримання рівноваги і посилення удару.

Бічний удар наноситься з середньої та дальньої дистанції зовнішнім краєм стопи і каблуком в гомілку, колінний суглоб, живіт і по попереку. Найбільш ефективний удар в колінний суглоб: з бойової стійки підтягнути стегно вгору, стопу підшвою підняти до коліна опорної ноги, різко розгинаючи ногу в колінному суглобі, нанести удар ребром стопи, каблуком (носок взяти на себе).

У момент удару напружити м'язи, тулуб трохи відхилити в сторону, протилежну удару, однойменну руку направити (одночасно з рухом ноги) в сторону цілі, другу руку опустити ближче до паху в готовність блокувати можливий контрудар.

Удар збоку. З розворотом корпусу вліво (вправо), піднімаючи стегно ноги, що стоїть ззаду, вперед-вгору, різким рухом по дузі розігнути ногу в колінному суглобі і нанести удар підйомом ноги.

Удар назад наноситься зверху або з відскоком назад. З поворотом голови назад підняти стегно і зігнути ногу в коліні.

Опорна нога злегка зігнута. З нахилом корпусу вперед нанести удар ногою назад. Удар виконується п'ятою або стопою.

Для захисту від ударів противника рукою або ногою існує кілька прийомів.

Верхній блок застосовується для захисту від ударів в голову: почати рух обома руками, схрещуючи їх перед собою, рука, що блокує – зовні. З розворотом передпліччя руку, що блокує, різко підняти від себе вгору на рівень лоба. Кулак стиснути і розгорнути пальцями від себе. Іншу руку відвести назад для удару.

Нижній блок застосовується для захисту від ударів в нижню частину тулуба: почати рух обома руками, схрещуючи їх перед собою, блокує рука – зовні до протилежного плеча. З розворотом передпліччя від себе різко розігнути руку, що блокує, рухом вниз і назовні. Іншу руку відвести назад для удару.

Зовнішній блок застосовується для захисту від ударів в корпус: почати рух рукою, що блокує, до протилежного стегна, іншою рукою – до тулуба. Утримуючи лікоть руки, що блокує у сонячного сплетення, різко вивести кулак і передпліччя по дузі назовні. Іншу руку відвести назад для удару.

Внутрішній блок застосовується для захисту від ударів в корпус: з замахом зігнутою руки над плечем, з розворотом кулака назовні виконати блок відбиваючи вперед і всередину по дузі з розворотом кулака всередину вгору. Блок посилюється розворотом стегна і корпусу. Друга рука робить різкий зворотний рух до стегна або корпусу.

М'який блок. Визначивши напрям сили удару, увійти в контакт з противником або відвести удар рухом з обертанням руки і тулуба, або, використовуючи інерцію удару, супроводжуючи по ходу рух противника вперед, пом'якшити (погасити) удар, виконати контр прийом. Напрямок руху руки м'якого блоку на відміну від звичайного зворотний.

Захист від прямого удару кулаком. З кроком лівою ногою виконати верхній блок, захопити руку супротивника і, різко потягнувши на себе, нанести удар в голову.

Захист від бокового удару кулаком. З кроком лівою ногою вліво вперед виконати нирок під руку, що б'є, і завдати у відповідь удар. Лівою рукою прикрити голову і корпус для захисту від можливих дій у відповідь.

Захист від прямого і бокового удару ногою уходом в сторону. З кроком лівою ногою вліво вперед повернутися направо і підхопити лівою рукою ногу знизу. Піднімаючи її вгору, перекинути супротивника на землю і нанести удар ногою.

Захист від удару ногою з постановкою блоку. Зустріти ногу супротивника передпліччям прямих схрещених рук (під час удару правою ногою права рука зверху), захопити її правою рукою за п'яту, заводячи стопу в ліктювий згин лівої руки, ривком вгору на себе кинути супротивника на землю, нанести удар ногою, наступити на іншу ногу і викрутити захоплену ногу.

Захист від удару ногою збоку. С кроком вперед підхопити ударну ногу лівою рукою, вивести супротивника з рівноваги, нанести удар правою рукою і виконати задню підніжку.

У військовому хортингу без зброї застосовуються больові прийоми і задушення.

Важіль ліктя на плечі проводиться спереду: захопити обома руками зап'ястя правої руки супротивника зверху, різко підняти її вправо вгору і, повернувшись праворуч кругом, покласти руку противника ліктювим суглобом на своє плече, натискаючи на неї вниз, травмувати лікоть руки супротивника.

Важіль ліктя через стегно проводиться після падіння разом з противником, коли він виявляється лежачим на землі, а нападник – зверху поперек його тулуба. Утримуючи в захопленні голову супротивника правою рукою, лівою захопити зап'ястя його правої руки зсередини і, перегинаючи цю руку в ділянці ліктювого суглоба через стегно своєї правої ноги, провести важіль ліктя.

Важіль ліктя з захопленням руки між ніг проводиться після виконання кидка через стегно, коли противник лежить на спині, а нападник сидить на ньому. Для проведення важеля руки між ніг захопити праву руку обома своїми руками і різко потягнути її вгору, одночасно повертаючись направо, перенести свою ліву ногу через голову супротивника і накласти її на його шию (з'єднати ноги). Затискаючи руку противника ногами і розгортаючи її долонею вгору, відхилитися назад і, прогинаючись, провести важіль ліктя через своє праве стегно.

Важіль руки всередину. Захопити передпліччя руки противника обома руками зверху зовні, нанести удар ногою в гомілку або пах; ривком, викручуючи руку всередину, вивести супротивника з рівноваги і підвести плече противника під своє плече, натискаючи їм, звалити супротивника.

Загин руки за спину. Захопити лівою рукою зверху кисть правої руки супротивника, а правою – одяг біля ліктя зовні і нанести удар в гомілку або пах. Різко потягнути правою рукою на себе, а лівою від себе, зігнути руку противника в ліктювому суглобі. Закласти передпліччя захопленої руки в ліктювий згин своєї лівої руки, одночасно поставити ліву ногу зовні правої ноги противника і нанести йому удар ребром долоні по шиї, захопити правою рукою за волосся, комір (у плеча), каску і, утримуючи больовим впливом, конвоювати противника.

Підскочити до противника ззаду, рукою захопити голову, потягнути на себе, передпліччям іншої руки захопити шию і нанести удар ногою в підколінний згин, з'єднати руки і, розвертаючись вліво (вправо), навалити противника собі на спину, провести удушення.

У військовому хортингу вельми ефективні кидки.

Кидок захопленням ніг ззаду та удушення. Підскочити до противника ззаду і захопити руками його ноги нижче колін; штовхнувши противника плечем під сідниці,

рвонутися ногами на себе вгору, кинути супротивника на землю і, не випускаючи ніг, нанести удар носком в пах або живіт [89–94]. Стрибком сісти йому на поперек, поставивши ліву ногу на коліно, а праву – ступнею на землю перед собою (під плече противника). Завдати удару по голові, слідом за цим негайно відігнути голову противника назад і, наклавши на горло передпліччя іншої руки, з'єднати руки. Впираючись правою ногою об землю і відгинаючи голову супротивника назад, провести удушення.

Задня підніжка. Захопити противника за одяг біля ліктя і на плечі, з кроком вперед і в сторону ривком осадити його на ногу, що стоїть попереду; поставити ногу за опорну ногу супротивника і ривком рук кинути супротивника через ногу на землю, нанести удар ногою.

Кидок через стегно. З правосторонньої стійки захопити руку і шию противника і, підтягуючи його на себе, зробити крок правою ногою вперед [95–99]. Підвертаючи таз, підставити ліву ногу до правої і з різким випрямленням ніг, нахилом тулуба відірвати противника від землі і виконати кидок.

Підсікання. З захопленням противника за одяг біля ліктя і протилежного плеча ривком виконати рух на скручення і підбити стопою зовні всередину опорну ногу супротивника.

Існує ряд прийомів звільнення від захватів противника:

шиї спереду (одягу на грудях) – нанести противнику удар передпліччям знизу по руці, захопити обома руками його руку, нанести удар ногою і провести важіль руки всередину;

шиї ззаду – присідаючи, захопити руку (руки) противника і повернути голову в бік, нанести удар каблуком по гомілці, різким рухом рук. Підсікання вгору звільнитися від захоплення, утримуючи руку (руки) противника, провести кидок через стегно, зв'язати;

тулуба з руками ззаду – нанести противнику удар каблуком по гомілці (стопі) або потилицею в обличчя; присідаючи, звільнитися від захоплення; захопити його руку однією рукою за передпліччя, іншою за плече; провести кидок через стегно, зв'язати;

тулуба ззаду – нанести удар каблуком в гомілку; захопити руку супротивника за кисть і лікоть, повертаючись, провести загин руки за спину;

тулуба з руками спереду – нанести удар коліном в пах, ривком розвести руки в сторони, нанести удар ногою;

ніг спереду – нанести удар зверху рукою по голові, захопити однією рукою потилицю зверху, а іншою – підборіддя знизу і ривком повернути голову;

ніг ззаду – падаючи на руки, звільнитися від захоплення і нанести противнику удар ногою.

Прийоми бою зі зброєю. Ріжучі або колючі удари ножем наносяться противнику швидкими рухами озброєної руки горизонтально, вертикально і по діагоналі.

Удар зверху зліва (з розмаху) проводиться під час зіткнень з противником впритул, коли ніж тримається вістрям вниз. Для ураження противника зробити швидкий короткий замах вгору (ліворуч) і в залежності від дистанції на місці або з кроком вперед завдати сильного удару ножем в шию, груди, спину або живіт. Після удару негайно висмикнути ніж і, якщо необхідно, повторити удар.

Удар знизу наноситься під час зіткнення з противником впритул, коли ніж тримається вістрям вгору. Для удару, відводячи руку з ножем вниз назад, зробити короткий замах і з кроком вперед завдати сильного удару ножем в живіт, в бік або під лопатку противника. Після удару негайно висмикнути ніж і, якщо необхідно, повторити удар.

Захист від удару ножем:

зверху – з кроком уперед виконати верхній блок, іншою рукою захопити передпліччя противника знизу в області ліктя; натискаючи передпліччям руки на ніж зовні, обеззброїти його;

знизу – з кроком вперед, розгортаючи тулуб вправо, виконати внутрішній блок, захопити озброєну руку за зап'ястя, підтягнути її вправо (вліво) від себе і ударом правої (лівої) долоні по тильній поверхні кисті противника вибити ніж;

ріжучого (з розмаху) – відхиляючи корпус назад, почекати момент, коли рука з ножем пішла від вас вправо, і з початком руху руки назад з кроком вперед виконати правою рукою зовнішній блок. Різко потягнути руку на себе і нанести удар правим коліном в живіт. Виконати важіль руки всередину.

Захист від загрози пістолетом:

спереду – з кроком лівої (правої) ногою вперед в сторону і поворотом корпусу на 90° вправо лівою рукою відвести і захопити руку супротивника за зап'ястя, підставою долоні правої руки нанести удар по тильній стороні долоні противника, вибити пістолет і нанести удар правою ногою;

ззаду – розвертаючись через праве плече на 180°, відбити передпліччям правої руки озброєну руку противника і захопити її обома руками зверху, нанести удар ногою, провести важіль руки всередину, обеззброїти противника.

Спеціальні прийоми і дії. Для того щоб зв'язати противника, необхідно звалити його на землю і загнути руки за спину; мотузку надіти петлею на зап'ясті лівої руки противника, перекинути через його праве плече під груди, пропустити в ліктьовий згин лівої руки і зв'язати зап'ястя обох рук.

Зв'язати противника можна брючним і поясним ремнями. Для цього необхідно спочатку також звалити противника на землю і загнути його руки за спину; брючним ремнем зв'язати кисті рук, поясний ремінь пропустити під шию і прив'язати до брючного ремня.

Висновки. Таким чином, у даному науковому дослідженні визначено потенціал військового хортингу в підготовці молоді до військової служби, основні аспекти організації військово-патріотичного виховання спортсменів військового хортингу старшого шкільного віку, зародження принципів національно-патріотичного виховання в колективі військового хортингу, філософії національного професійно-прикладного виду спорту України військового хортингу.

Зазначено, що виховний потенціал військового хортингу в підготовці молоді до військової служби в значній мірі забезпечується наявністю конкретних цілей, що враховують вікові особливості, інтереси і запити вихованців, що захоплюють їх. Можна виділити три основні з них.

Завдання військово-патріотичного виховання засобами військового хортингу: оволодіння основними навичками збереження особистої та колективної безпеки, надання само- і взаємодопомоги в екстремальних ситуаціях, зміцнення морально-вольового стану та фізичного розвитку учнів, ознайомлення з основами рятувальної справи, надання загальної та спеціальної фізичної підготовки для служби в підрозділах силових структур держави – у Збройних Силах України, підрозділах Міністерства надзвичайних ситуацій України та Міністерства внутрішніх справ України, виховання екологічної культури учнів, активна участь у діяльності організації військового хортингу як в Україні, так і за її межами. Багато зі спортивних єдиноборств можуть застосовуватися тільки в дуже обмежених умовах. Їх інструктори зазвичай покладаються на сформовану практику, в якій противник абсолютно пасивний, і тільки тому дозволяє учневі провести захоплення.

Але будь-хто, хто навчається подібним чином, не може бути впевнений, що зуміє без шкоди для себе вийти з небезпечної ситуації, з якою він зіткнеться в реальному житті. На жаль, багатьом людям такі тренування дали лише ефемерне уявлення, що подібні бойові прийоми без жодного ризику забезпечують просто чарівну перевагу над противником. Відповідно до програми військово-патріотичного виховання засобами військового хортингу проводиться робота з накопичення навчально-методичної бази, а також існують

різні форми проведення занять: теоретичні заняття різноманітного виховного напрямку; практичні навчально-тренувальні заняття з виду спорту; тренування з прикладного розділу військового хортингу; туристські подорожі, відвідування історичних місць, а також місць козацької слави; участь у календарних спортивних змаганнях.

Викладені матеріали з переліком основних аспектів організації військово-патріотичного виховання спортсменів військового хортингу старшого шкільного віку, принципів військового хортингу в українській культурі, філософських засад військового хортингу дозволяють зробити висновки щодо досягнення основної мети статті.

Перспективи подальших досліджень полягають у дослідженні та аналітичному вивченні потенціалу військового хортингу в підготовці молоді до військової служби, принципів організації військово-патріотичного виховання спортсменів військового хортингу старшого шкільного віку з метою поширення і популяризації виду спорту, морально-етичного виховання дітей та молоді, готової стати на захист України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антоненко С. А. Підготовка професійних захисників України у системі бойового хортингу / С. А. Антоненко, Е. А. Єрмоєнко, В. Л. Гришук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 52–62.
2. Апихтін К. О. Медичні характеристики, інтенсивність та обсяг навантаження спортсменів бойового хортингу студентського віку / К. О. Апихтін, В. Е. Єрмоєнко, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. міжнар. наук.-практ. конф. 4–5 січня 2021 р. / Ірпінь : Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2021. Ч. 1. – С. 698–713.
3. Бабурнич С. А. Професіограма спортивного судді з бойового хортингу / С. А. Бабурнич, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 343–353.
4. Бадьора С. М. Методи психічної саморегуляції співробітників правоохоронних органів у системі бойового хортингу / С. М. Бадьора, Е. А. Єрмоєнко, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 334–346.
5. Біла В. Р. Військово-патріотичне виховання школярів і студентів у процесі занять бойовим хортингом / В. Р. Біла, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Чмелюк // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 242–254.
6. Бобік С. П. Формування професійно-психологічних здібностей співробітників правоохоронних органів у процесі занять бойовим хортингом / С. П. Бобік, Е. А. Єрмоєнко, С. П. Параниця // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 23–38.
7. Бондарчук В. В. Бойовий хортинг як засіб формування професійно-прикладних якостей курсантів і працівників силових структур / В. В. Бондарчук, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Чмелюк // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 188–200.
8. Боровко С. В. Організація тренувань і методи навчання у шкільній спортивній секції з бойового хортингу / С. В. Боровко, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 290–310.
9. Брухно Ю. С. Бойовий хортинг як засіб формування фізичної культури студентів і курсантів / Ю. С. Брухно, Е. А. Єрмоєнко, В. Л. Гришук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 200–214.
10. Буток О. В. Бойовий хортинг і здоров'я людини / О. В. Буток, Е. А. Єрмоєнко, В. Е. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 564–575.

11. Вовканич М. С. Умови поліпшення адаптаційних процесів організму спортсменів секції бойового хортингу до фізичних тренувань / М. С. Вовканич, Е. А. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 254–271.
12. Ганчева В. І. Бойовий хортинг: методика застосування дихальних вправ у процесі занять / В. І. Ганчева, Е. А. Єрьоменко, Г. А. Коломоєць // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 667–682.
13. Гречана Л. О. Підвищення загальнокультурного потенціалу учнів дитячого шкільного гуртка бойового хортингу / Л. О. Гречана, Е. А. Єрьоменко, І. М. Самоха // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 54–73.
14. Гречаний О. М. Аналіз фізіологічних функцій системи організму учня спортивної секції бойового хортингу під час тренувальних занять / О. М. Гречаний, Е. А. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 234–253.
15. Гречаний О. М. Основні мотиви зацікавленості школярів у заняттях бойовим хортингом / О. М. Гречаний, Е. А. Єрьоменко, Ю. С. Шукалюк // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 74–90.
16. Грищук В. Л. Бойовий хортинг як засіб професійно-прикладної підготовки правоохоронців до виконання службово-бойових завдань з протидії контрабанді у районах здійснення операції об'єднаних сил / В. Л. Грищук, Е. А. Єрьоменко, О. А. Бухтіяров // Протидія незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил : тези доп. наук.-практ. семінару (15 травня 2020 року). – Ірпінь : Університет ДФС України, 2020. – С. 59–73.
17. Демченко О. С. Засоби системного вдосконалення психічних здібностей та вольових якостей спортсменів системи бойового хортингу / О. С. Демченко, Е. А. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 272–289.
18. Дорошенко М. М. Ціннісні переконання юних спортсменів бойового хортингу щодо особистого здоров'я і тренувань / М. М. Дорошенко, Е. А. Єрьоменко, С. А. Карасевич // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 22–40.
19. Дубінський В. М. Система цінностей спортсменів бойових мистецтв / В. М. Дубінський, Е. А. Єрьоменко // Світ єдиноборств. – Дп. : Спортивна орбіта, 2000. – С. 151–162.
20. Духота Ж. А. Бойовий хортинг у системі фізичної підготовки співробітників правоохоронних органів / Ж. А. Духота, Е. А. Єрьоменко // Сучасні тенденції організації служби в правоохоронних органах: тези доповідей наукового семінару (14 травня 2021 року). Ірпінь: Університет ДФС України, 2021. – С. 88–94.
21. Єрьоменко В. Е. Стоматологічне здоров'я дітей та молоді як чинник спортивних успіхів у бойовому хортингу / В. Е. Єрьоменко, Е. А. Єрьоменко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2017. – Вип. 8. – С. 96–111.
22. Єрьоменко Е. А. Аналіз показників здорового стану організму студента під впливом тренувальних завдань з бойового хортингу / Е. А. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. Ірпінь, 2022. – С. 1496–1509.
23. Єрьоменко Е. А. Бойовий хортинг у методиці виховання фізичної культури й основ здоров'я та визначення працездатності спортсменів учнівського і студентського віку / Е. А. Єрьоменко, М. М. Дорошенко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт): зб. наукових праць / За ред. О. В. Тимошенка. – Київ : Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2021. – Випуск 4 (134) 21. – С. 45–54.

24. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як ефективний засіб військово-патріотичного виховання школярів і студентів / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2018. – Вип. 9. – С. 32–41.
25. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як засіб оптимізації функціональної підготовки студентів і курсантів спеціалізованих закладів вищої освіти та співробітників правоохоронних органів / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць. – К. : Паливода А. В., 2017. – Вип. 8. – С. 19–33.
26. Єрмоєнко Е. А. Визначення змістовних характеристик техніки ударів руками у спортивній змагальній сутичці з бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. Ірпінь, 2022. – С. 1244–1258.
27. Єрмоєнко Е. А. Виховна система бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2018. – Вип. 9. – С. 161–177.
28. Єрмоєнко Е. А. Виховний потенціал та філософська основа бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2017. – Вип. 8. – С. 147–157.
29. Єрмоєнко Е. А. Відповідність психічних напружень руховим потребам спортсменів у тренувальній системі з бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. Ірпінь, 2022. – С. 1616–1632.
30. Єрмоєнко Е. А. Військово-патріотична програма та прикладний хортинг / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу : зб. наук. праць / [ред. кол. Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2014. – Вип. 1. – С. 10–19.
31. Єрмоєнко Е. А. Військово-патріотичне спрямування занять з бойового хортингу для школярів у позаурочний час / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. Ірпінь, 2022. – С. 398–412.
32. Єрмоєнко Е. А. Військово-патріотичне та громадянське виховання учнів шкільного гуртка бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. Ірпінь, 2022. – С. 281–303.
33. Єрмоєнко Е. А. Військово-прикладна підготовка учнів спортивної секції бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. Ірпінь, 2022. – С. 1278–1291.
34. Єрмоєнко Е. А. Вплив школи та сім'ї на ефективність військово-патріотичного виховання учнів гуртка бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. Ірпінь, 2022. – С. 486–500.
35. Єрмоєнко Е. А. Всесвітнє українське земляцтво та діаспора у сприянні розвитку бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – К. : Паливода А. В., 2017. – Вип. 8. – С. 56–79.
36. Єрмоєнко Е. А. Гедоністична та змагальна функції бойового хортингу інвалідів / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. Ірпінь, 2022. – С. 532–550.
37. Єрмоєнко Е. А. Головні елементи здорового стилю життя спортсмена у системі бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. Ірпінь, 2022. – С. 205–223.
38. Єрмоєнко Е. А. Застосування оздоровчих технологій у процесі тренувальних занять з бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. Ірпінь, 2022. – С. 61–77.

39. Єрмоєнко Е. А. Збірник програм навчально-тренувальної роботи з бойового хортингу : навч. програма / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ : ГС «НФБХУ», 2022. – 183 с.
40. Єрмоєнко Е. А. Здоровий спосіб життя школярів та тренувальний режим у секції бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. Ірпінь, 2022. – С. 380–397.
41. Єрмоєнко Е. А. Інформаційна довідка щодо служби у Збройних Силах України для спортсменів бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. Ірпінь, 2022. – С. 98–114.
42. Єрмоєнко Е. А. Комплексне використання потенціалу бойового хортингу для забезпечення національної безпеки України в умовах зовнішньої агресії / Е. А. Єрмоєнко // Актуальні проблеми забезпечення національної безпеки та спрощення процедур міжнародної торгівлі : зб. тез IV наук.-практ. інтернет-конфер., 25-31 травня 2020 р., м. Ірпінь – м. Хмельницький / Мін-во фінансів України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Хмельницький : Науково-дослідний центр митної справи, 2020. – С. 18–23.
43. Єрмоєнко Е. А. Медико-біологічні та морфофункціональні особливості бойового хортингу у процесі виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць. – К. : Паливода А. В., 2017. – Вип. 8. – С. 112–121.
44. Єрмоєнко Е. А. Медико-фізіологічні чинники самоконтролю за фізичним навантаженням на тренуваннях з бойового хортингу у процесі виховання фізичної культури студентів / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2018. – Вип. 9. – С. 127–138.
45. Єрмоєнко Е. А. Мета і завдання системи оздоровлення людини засобами фізичного тренування з бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 8–21.
46. Єрмоєнко Е. А. Методи застосування захватів суперника у сутичці бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. Ірпінь, 2022. – С. 413–430.
47. Єрмоєнко Е. А. Ознаки основних вольових дій у системі бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. Ірпінь, 2022. – С. 263–280.
48. Єрмоєнко Е. А. Організаційні форми військово-патріотичного виховання учнів гуртка бойового хортингу в процесі позакласної роботи / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. Ірпінь, 2022. – С. 448–465.
49. Єрмоєнко Е. А. Основи патріотичної гідності вихованців шкільного гуртка бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. Ірпінь, 2022. – С. 325–344.
50. Єрмоєнко Е. А. Основи формування особистісних якостей спортсменів засобами бойового хортингу // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – С. 43–60.
51. Єрмоєнко Е. А. Основні захватні елементи руками у двобої між спортсменами бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. Ірпінь, 2022. – С. 466–485.
52. Єрмоєнко Е. А. Основні типи шкільних уроків з тематики військово-патріотичного виховання учнів гуртка бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. Ірпінь, 2022. – С. 224–242.

53. Єрмоєнко Е. А. Особиста культура спортсмена як основа успіхів у бойовому хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. Ірпінь, 2022. – С. 78–97.
54. Єрмоєнко Е. А. Переваги та обдарованість інструктора з бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. Ірпінь, 2022. – С. 166–185.
55. Єрмоєнко Е. А. Позитивний вплив виховних методик бойового хортингу на розвиток юного спортсмена / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. Ірпінь, 2022. – С. 7–25.
56. Єрмоєнко Е. А. Початкова військова підготовка в теорії і практиці бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. Ірпінь, 2022. – С. 28–42.
57. Єрмоєнко Е. А. Принципи здорової життєдіяльності юних спортсменів бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. Ірпінь, 2022. – С. 115–131.
58. Єрмоєнко Е. А. Прищеплення і розвиток моральних почуттів у спортсменів бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. Ірпінь, 2022. – С. 501–517.
59. Єрмоєнко Е. А. Різновиди самостраховок для безпечного падіння у процесі вивчення прийомів бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. Ірпінь, 2022. – С. 431–447.
60. Єрмоєнко Е. А. Різновиди техніки захватних дій в системі підготовки спортсмена бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. Ірпінь, 2022. – С. 243–262.
61. Єрмоєнко Е. А. Розподіл фізичного навантаження вихованців шкільного гуртка бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. Ірпінь, 2022. – С. 345–361.
62. Єрмоєнко Е. А. Система фізичного виховання спортсменів бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2017. – Вип. 8. – С. 188–205.
63. Єрмоєнко Е. А. Спеціальні педагогічні особливості військово-патріотичної роботи у спортивному колективі бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. Ірпінь, 2022. – С. 186–204.
64. Єрмоєнко Е. А. Сутнісні характеристики військово-патріотичного виховання учнів спортивного гуртка бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. Ірпінь, 2022. – С. 362–379.
65. Єрмоєнко Е. А. Умови перебування у військовому резерві спортсменів бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. Ірпінь, 2022. – С. 132–146.
66. Єрмоєнко Е. А. Успішна особистість спортсмена в системі бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Інструментарій виховання в сучасних закладах освіти: реалізація творчих і соціально значущих програм, проєктів : зб. матер. наук.-практ. конф. [ред. кол. Т. Є. Федорченко, Безрук К. О., Ївженко О.В.]. Київ, 2022. С. 51–55.
67. Єрмоєнко Е. А. Усунення шкідливих звичок та гігієнічні заходи здорового стилю життя спортивної секції бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність

- правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. Ірпінь, 2022. – С. 304–324.
68. Єрмоєнко Е. А. Характеристика елементів підготовки спортсменів бойового хортингу до служби в армії / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. Ірпінь, 2022. – С. 1228–1243.
69. Єрмоєнко Е. А. Характеристика матеріальної бази спортивної секції з бойового хортингу для вивчення елементів початкової військової підготовки / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. Ірпінь, 2022. – С. 1479–1495.
70. Єрмоєнко Е. А. Хортинг – національний вид спорту України: метод. посіб. / Е. А. Єрмоєнко. – К. : Паливода А. В., 2014. – 1064 с.
71. Єрмоєнко Е. А. Цільові групи програми національно-патріотичного виховання учнів спортивних секцій бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. Ірпінь, 2022. – С. 1292–1308.
72. Зуб Р. В. Здоровий організм учня шкільного гуртка бойового хортингу як запорука стабільних спортивних успіхів / Р. В. Зуб, Е. А. Єрмоєнко, С. П. Горовий // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 192–211.
73. Івашковський В. В. Психомоторика та психо-фізіологічні особливості підготовки спортсменів бойового хортингу / В. В. Івашковський, Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2017. – Вип. 8. – С. 130–138.
74. Карасевич С. А. Врахування фізичної підготовленості школярів на заняттях з бойового хортингу / С. А. Карасевич, М. М. Дорошенко, Е. А. Єрмоєнко // Програма для проведення оздоровчих занять з бойового хортингу для школярів ; Мін-во освіти і науки України, Інститут модернізації змісту освіти. – Київ : ГС «НФБХУ», 2022. – С. 4–12.
75. Карасевич С. А. Програма для проведення оздоровчих занять з бойового хортингу для школярів : метод. посіб. / С. А. Карасевич, М. М. Дорошенко, Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут модернізації змісту освіти. – Київ : ГС «НФБХУ», 2022. – 221 с.
76. Кіблицький Р. В. Стратегія здорового життя та гармонійного розвитку учнів спортивної секції бойового хортингу / Р. В. Кіблицький, Е. А. Єрмоєнко, В. Д. Гордієнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 212–233.
77. Кукушкін К. М. Складові здорового способу життя людини, яка займається хортингом / К. М. Кукушкін, Е. А. Єрмоєнко, О. М. Гречаний // Педагогіка хортингу : зб. наук. праць. – К. : Паливода А. В., 2010. – С. 88–106.
78. Литвиненко А. М. Бойовий хортинг – комплексна система фізичного виховання особистості / А. М. Литвиненко, Е. А. Єрмоєнко, В. Е. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 403–422.
79. Лях В. В. Інноваційні підходи у боротьбі «Лави на лаву» з учнями козацьких класів і спортсменів бойового хортингу / В. В. Лях, Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2019. – Вип. 11. – С. 164–176.
80. Петрович Ж. В. Бойовий хортинг як засіб виховання патріотизму у школярів і студентів / Ж. В. Петрович, Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2017. – Вип. 8. – С. 34–45.
81. Петрович Ж. В. Хортинг – школа сили і честі юного українця : метод. посіб. / Ж. В. Петрович, Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Мін-во молоді та спорту України, Нац. академія педагогічних наук України, Ін-т проблем виховання. – К. : Паливода А. В., 2016. – 544 с.
82. Плеханов В. В. Розвиток спритності у спортсменів хортингу / В. В. Плеханов, Е. А. Єрмоєнко, О. М. Гречаний // Педагогіка хортингу : зб. наук. праць / [ред. кол.: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2009. – С. 127–148.

83. Полторацький С. С. Методика військово-патріотичного виховання хортингістів / С. С. Полторацький, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Вехтєв // Педагогіка хортингу. – К. : Паливода А. В., 2012. – С. 229–245.
84. Присяжнюк С. І. Бойовий хортинг та проблема активного відпочинку спортсменів у різні вікові періоди / С. І. Присяжнюк, Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада: Бєх І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2017. – Вип. 8. – С. 206–218.
85. Пустолякова Л. М. Бойовий хортинг у системі навчання фізичних вправ загального розвитку та спеціально-підготовчих вправ на заняттях з фізичного виховання у закладах вищої освіти / Л. М. Пустолякова, Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада: Бєх І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2019. – Вип. 11. – С. 187–195.
86. Роханський В. М. Методи вдосконалення спортсменами хортингу ударної техніки руками / В. М. Роханський, Е. А. Єрмоєнко, С. А. Карасевич // Педагогіка хортингу. – К. : Паливода А. В., 2012. – С. 125–138.
87. Самоха Д. М. Сімейне виховання спортсмена бойового хортингу дитячо-юнацького віку / Д. М. Самоха, Е. А. Єрмоєнко, Л. О. Грєчана // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. Ірпінь, 2022. – С. 147–165.
88. Самоха І. М. Основні професійні риси ефективного тренера дитячих груп з бойового хортингу / І. М. Самоха, Е. А. Єрмоєнко, Г. М. Дендерис // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 152–171.
89. Сичов С. О. Бойовий хортинг та особливості оптимізації управління атлетичним тренуванням у процесі спортивної діяльності / С. О. Сичов, Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада: Бєх І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2017. – Вип. 8. – С. 219–225.
90. Сокол Є. М. Вивчення стійок спортсменами хортингу / Є. М. Сокол, Е. А. Єрмоєнко, О. М. Грєчаний // Педагогіка хортингу. – К. : Паливода А. В., 2012. – С. 82–93.
91. Степанюк А. В. Чинники виховання учня спортивного гуртка бойового хортингу в сімейному та шкільному середовищі / А. В. Степанюк, Е. А. Єрмоєнко, К. М. Крайко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 133–151.
92. Федорченко Т. Є. Бойовий хортинг і методика проведення занять в умовах здоров'язберігальної педагогіки / Т. Є. Федорченко, Е. А. Єрмоєнко, В. Е. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 695–713.
93. Федорчук С. Я. Фізичне самовдосконалення учнів засобами бойових мистецтв / С. Я. Федорчук, Е. А. Єрмоєнко // Збірник наукових статей. – Дніпропетровськ : ДДФКіС, 1999. – С. 150–159.
94. Чмелюк В. В. Бойовий хортинг у підрозділах державної митної служби для підготовки співробітників до протидії незаконному переміщенню товарів у районах здійснення операції об'єднаних сил на сході України / В. В. Чмелюк, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Бондарчук // Протидія незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил : тези доповідей наук.-практ. семінару (15 травня 2020 року). – Ірпінь. Університет ДФС України, 2020. – С. 7–25.
95. Шевчук І. В. Умови ефективного впливу оздоровчих технологій бойового хортингу на організм спортсмена / І. В. Шевчук, Е. А. Єрмоєнко, С. А. Дрозенко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 172–191.
96. Шило О. М. Основні орієнтири здорового способу життя спортсмена військового хортингу / О. М. Шило, Е. А. Єрмоєнко // Військовий хортинг України : науково-популярний журнал. – Львів, 2023. – Вип. 2. – С. 6–28.
97. Шило О. М. Фізичне і морально-психологічне становлення особистості засобами хортингу / О. М. Шило, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Вехтєв // Педагогіка хортингу : зб. наук. праць. – К. : Паливода А. В., 2010. – С. 127–140.
98. Шукалюк Ю. С. Дослідження показників перспективності учасників спортивної секції з бойового хортингу / Ю. С. Шукалюк, Е. А. Єрмоєнко, С. А. Нор // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь

Astashevskiy S. V., Yeromenko E. A.

Federation of Military Horting of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Peculiarities of studying the techniques of hand-to-hand combat using military horting techniques

***Abstract.** This scientific article describes the potential of military horting in preparing young people for military service, characterizes military-patriotic education and sports-applied training of students by means of military horting, identifies features of educational and health-improving training program of military horting for schoolchildren and students of higher education. , with which military-patriotic activities are carried out, methods and forms of physical education of children and youth with the use of military-patriotic means of modern national sport of military horting and approaches to defining the essence, content and tasks of military-patriotic education of Ukrainian youth, rehabilitation and formation readiness to defend Ukraine. It is noted that the tasks of military-patriotic education by means of military horting: mastering the basic skills of personal and collective security, self-help and mutual assistance in extreme situations, strengthening the morale and physical development of students, acquaintance with the basics of rescue, general and special physical training for service in the units of law enforcement agencies of the state - in the Armed Forces of Ukraine, units of the Ministry of Emergencies of Ukraine and the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, education of environmental culture of students, active participation in military horting in Ukraine and abroad. Many martial arts can be used only in very limited conditions. Their instructors usually rely on established practice, in which the opponent is completely passive, and only therefore allows the student to conduct hobbies. But anyone who studies in this way cannot be sure that he will be able to get out of the dangerous situation he will face in real life without harming himself. Unfortunately, for many people, such training gave only the ephemeral idea that such fighting techniques without any risk provide just a magical advantage over the enemy. According to the program of military-patriotic education by means of military horting work on accumulation of educational and methodical base is carried out, and also there are various forms of carrying out employment: theoretical employment of various educational direction; practical training sessions on sports; training in the applied section of military horting; tourist trips, visits to historical places, as well as places of Cossack glory; participation in calendar sports competitions.*

***Key words:** military horting, youth training, potential of military horting, military-patriotic education, sports-applied training, defense of the Motherland.*